

43.

На основу члана 19 став 1 Закона о здравственом осигурању војних осигураника („Службени лист СФРЈ“, бр 13/72), по претходно прибављеном мишљењу Централног савета војних осигураника, Савезно извршно веће доноси

ОДЛУКУ

О УЧЕШЋУ ВОЈНИХ ОСИГУРАНИКА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА У ТРОШКОВИМА КОРИШЋЕЊА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

1 Војни осигураници и чланови њихових породица (у даљем тексту осигурана лица) учествују, осим за случајеве прописане у члану 19 став 2 Закона о здравственом осигурању војних осигураника, у трошковима коришћења здравствене заштите, и то

1) за коришћење лекова — у износу од 2 динара по издатом леку, ако је продајна цена лека виша од 2 динара

Ако је продајна цена прописаног лека мања од 2 динара, осигурано лице плаћа само пуну цену лека

Осигурана лица не плаћају износ од 2 динара за лек за чију је примену потребна непосредна интервенција стручног здравственог радника у здравственој установи или у стану осигураног лица, као и за издати заводни материјал који је лекар прописао за употребу у стану осигураног лица (пластер, газа, вата, заној и сл.) у количини потребној за једно превијање

Ако прописани лек узимају у цивилној апотеци, осигурана лица учествују у трошковима за коришћење лека у износима прописаним за осигуранике — раднике на односном подручју.

2) за вештачки прекид трудноће у износима одређеним за осигуранике — раднике на подручју на коме је пребивалиште осигураног лица,

3) за коришћење здравствене заштите у здравственим установама у којима се примењују природни фактори лечења осим медицинске рехабилитације — у висини трошкова смештаја и исхране за време коришћења тог вида здравствене заштите

Трошкови за пружене медицинске услуге падају на терет средстава здравственог осигурања

2 Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ“

Р п бр 18
24 јануара 1973 године
Београд

Савезно извршно веће

Председник,
Џејмал Биједић, с р

44

На основу члана 8 ст 1 и 4 Закона о техничким мерама („Службени лист СФРЈ“, бр 12/65 и 55/69), у сагласности са савезним секретаром за рад и социјалну политику, савезни секретар за привреду прописује

П РА В И Л Н И К

О ТЕХНИЧКИМ МЕРАМА ЗА ПРЕВОЗ ТРАНСПОРТЕРИМА СА ТРАКОМ У РУДАРСТВУ

I Опште одредбе

Члан 1

Овим правилником се регулишу техничке мере при превозу транспортерима и при постављању, о-

државању и оправкама транспортера у свим рударским просторијама и објектима

Овај се правилник односи на све транспортере са траком који се користе у подземном раду, на површинским откопима у каменилопима и осталим рударским објектима

Члан 2

Ниже наведени изрази, употребљени у овом правилнику, имају следеће значење, и то

1) транспортер са траком (у даљем тексту транспортер) је средство за рад којим се, по правилу, континуелно превози материјал (руда, угаљ, концентрат, жаловица, стене итд.) а под одређеним условима и људи, и који се састоји од носеће конструкције, транспортне траке, бубњева ваљака, погонских, командних, заштитних и сигурносних уређаја,

2) транспортна трака (у даљем тексту трака) је трака од гуме, гуме са улошцима пластичних маса, челика или другог материјала, која служи за непосредно преношење материјала а често и као вучни елемент у склопу транспортера,

3) носећа конструкција транспортера је носач свих уређаја који су потребни за рад транспортера, као што су трака бубњевих ваљци погонска окретна и затезна станица заштитни сигурносни и сигнални уређаји Носећа конструкција се поставља на за то припремљену подлогу која може бити тло бетонски под, независни темељи, прагови, шине гусенице или слично,

4) бубњевци су обртни добоши преко којих се мења правац кретања траке Бубњевци могу бити погонски окретни, затезни итд Бубњевци се израђују од челика, а, по потреби, имају облогу од гуме или неког другог материјала,

5) носећи ваљци су обртни ослонци и водилице за оптерећену траку Носећи ваљци могу бити равни, слогови ваљака за коритасти облик траке или гирланде,

6) повратни ваљци су најчешће равни ваљци који носе траку при њеном повратку по доњој страни транспортера,

7) погонски уређај транспортера је уређај који покреће погонске бубњеве, а тиме и траку Погонски уређај се састоји од мотора, редуктора, споннице, уређаја за укључивање и осталих уређаја Погонска сила се преноси преко једног или више бубњева Погонски бубњевци заједно са погонским уређајем транспортера и осталим потребним уређајима, чине погонску станицу,

8) уређај за затезање траке је уређај којим се обезбеђује довољно трење на погонском бубњу ради преношења обртне силе Затезање се може вршити механички, електрично хидраулично или на други начин Подешавање затезања може се вршити ручно или аутоматски,

9) стационарни транспортери су транспортери тешке или лаке конструкције, чија се траса дуже време не мења, не помера и не скраћује нити продужава, а употребљавају се на планним транспортним правцима,

10) померљиви транспортери су транспортери лаке, а ређе тешке конструкције чија се траса искључиво или повремено помера продужава или скраћује Њихова носећа конструкција и подлога су подесно конструисане за померања зависно од особине тла Употребљавају се, углавном на откопним етажама или етажама одлагалишта површинских откопа

11) специјални транспортери су транспортери чија се конструкција суштински разликује од стандардне израде Као специјални транспортери сматра-

ју се транспортери које покреће бесконачно уже, затим више траке затворене конструкције, кривински транспортери и транспортери других конструкција

II Заједничке одредбе за све врсте транспортера

Члан 3

Техничке особине транспортера за превоз минералних шрловина, материјала и људи морају бити усклађене са наменом превоза и особинама материјала који се превози

Димензије транспортера од гуме или пластичне масе као и димензије и квалитет саме траке од гуме или пластичне масе испуњавају, по правилу, услове предвиђене важећим југословенским стандардима

Члан 4

Транспортери се смеју постављати у складу са одобреним пројектом

Корисник транспортера је дужан да за сваки транспортер у раду поседује следећу документацију

- 1) атест одговарајуће стручне организације удруженог рада,
- 2) оцену погодности за пуштање у погон од одговарајуће стручне организације удруженог рада,
- 3) одобрење за употребу транспортера издато од стране надлежног рударског органа

За стационарне транспортере корисник мора водити евиденцију о извршеном периодичном прегледу и испитивању

Члан 5

За траке од незапаљивог материјала, које се постављају у јамским просторијама II и III степена опасности од метана, или у којима постоји опасност од експлозије угљене прашине, потребан је посебан атест одговарајуће стручне организације удруженог рада да је трака израђена од незапаљивог материјала према важећем југословенском стандарду

Члан 6

Периодична испитивања транспортера морају се вршити у следећим роковима, и то

- 1) транспортера на којима се превози људи — сваких 12 месеци,
- 2) стационарних транспортера — сваких 36 месеци,
- 3) померљивих и осељивих транспортера — у роковима које прописује одговарајућа удружена организација, зависно од прилика и услова у којима се они употребљавају

Ако су на конструкцији транспортера или њеним деловима извршене битне измене, или ако се промени место радног транспортера мора се пре пуштања у погон тражити од одговарајуће стручне организације удруженог рада потврда да је у измененим условима сигурност при раду обезбеђена у складу са овим прописима

Члан 7

Транспортером се сме превозити само онај материјал за који су транспортер и трака конструктивно предвиђени

Градулација материјала који се превози не сме бити већа него што је предвиђено важећим југословенским стандардима

Угао нагиба косих транспортера са гуменом траком не сме прећи највећи дозвољени угао који је одређен важећим југословенским стандардима. Ако је угао нагиба траке већи од дозвољеног, морају

се применити специјалне конструкције транспортера или траке

При превозу материјала по паду, а нарочито крупног материјала веће запреминске тежине (руде или стене), или при кретању траке већом брзином (1,70 m/s или више), угао пада не сме бити већи од 80% од угла дозвољеног важећим југословенским стандардима

Члан 8

Ако се материјал превози челичном или ребрастом траком, или транспортером специјалне конструкције, највећи угао за превоз на горе или на доле не сме бити већи од угла који је одредио произвођач

Члан 9

Ако транспортер као бучни елемент има уже, угад треба спојити по упутствима произвођача. Иста упутства важе и при одржавању жлебова којима траке належу на уже

Члан 10

Транспортерима, који су искључиво намењени за превоз материјала, забрањен је превоз људи

Превоз људи је дозвољен транспортерима који су конструисани за превоз људи и који имају одговарајуће уређаје и заштитна средства у складу са одредбама главе VI овог правилника. За превоз људи транспортерима потребно је изричито одобрење надлежног рударског органа

Не сме се ходати по тракама нити прелазити преко њих

Преко трака се сме, изузетно, прелазити само на одређеним местима, која обезбеђују потпуну заштиту пролазника и несметан рад транспортера приликом пролаза

Члан 11

При преласку гумене траке са улошцима из коритастог у равни положај мора се обезбедити такозвана прелазна дужина. Прелазна дужина одређује се прорачуном или према препоруци произвођача

Код коритастих трака мора се правилно подесити и прелазни полупречник на местима на којима се мења нагиб траке. Прелазни полупречници одређују се прорачуном или према препоруци произвођача

Члан 12

На утовареним и претовареним местима на којима материјал долази на траку транспортера или ако је материјал крупан, носећи везици или чичкови жлебови морају бити еластични и гуњне распоређени да се трака не би могла оштетити ударцима материјала који пада

Члан 13

На транспортерима морају погонски, затезни и окретни бубњеви бити тако обезбеђени заштитним уређајима да се спречи додир са бубњем у покрету

Члан 14

Ако је пројектом предвиђено, на транспортере се уграђују и други заштитни односно сигурносни и сигнални уређаји, чија конструкција мора бити таква да се, под условом да су заштитни уређаји скинути или сигурносни и сигнални уређаји искључени, транспортери не могу ставити у редован погон

За рад се не смеју употребљавати транспортери на којима су оштећени битни саставни делови, осим у случају мањих оштећења траке. Такви транспор-

тери могу се ставити у погон само по изричитом наређењу техничког руководиоца односно диспетчера ако га је технички руководиоца овластио

Члан 15

Ако је транспортер нагнут више од 5° , а погонска станица се налази на врху косине, мора постојати уређај за аутоматско заустављање транспортера у случају нестанка погонске енергије. Ако се погонска станица налази на дну косине, а материјал се извлачи, окретни бубањ мора имати аутоматски уређај за кочење

Ако нагиб транспортера прелази 8° , без обзира на место погонске станице, транспортер мора имати аутоматски уређај за кочење

Елементи трења кочица морају бити израђени од незапаљивог материјала по коме се не може скупљати статички електрицитет

Члан 16

Спојени затезних уређаја са темељом морају прихватити односно издржати најмање двоструку статичку силу, којом ужад за затезање могу бити оптерећена

Члан 17

Димензије отвора бункера у који се убацује односно пада материјал са траке одређују се параболом падања екстремних величина и тежина зрна

Члан 18

Транспортерима могу управљати само лица која су за то стручно оспособљена и којима је рударска организација удруженог рада признала стручну спрему за вршење тог посла а која у ту сврху одреди технички руководиоца погона односно лице које он овласти

Лица из става 1 овог члана врше одржавање и исправку транспортера

Члан 19

Измене на транспортерима могу се вршити само по писменом овлашћењу техничког руководиоца погона. За суштинске измене потребних су одговарајући пројекти и сагласност произвођача опреме

Члан 20

Забрањује се чишћење погонске, окретне и затезне станице за време рада транспортера

Изузетно, произвођач може чишћење станица из става 1 овог члана омогућити конструктивним решењем на задовољавајући начин и у том смислу издати упутства за одржавање и чишћење транспортера

Члан 21

Материјал се на траку сме уварити само кад је трака у покрету. Изузетно на траку која стоји сме се набацивати материјал који је скинут при чишћењу, а одвози се траком

Члан 22

Код косих транспортера морају се предузети мере односно поставити заштитне облоге којима се спречава да се крупан материјал скотрља или одскочи са траке

III Превоз транспортерима при подземном раду

Члан 23

Одредбе ове главе односе се на све транспортере који се примењују при подземном раду, укључујући

и транспортере за извоз поткопом све до првог бункера на површини или до сепарације

Члан 24

Сви електрични уређаји на транспортерима морају бити усклађени са одредбама Правилника о Техничким прописима за електрична постројења у рудницима са подземном експлоатацијом („Службени лист ФНРЈ“, бр 10/62 и „Службени лист СФРЈ“, бр 16/67)

Члан 25

Ако при превозу са више појединачних транспортера, који су распоређени у низу, није на свакој погонској станици постављен руковалац транспортера и ако транспортери нису на обе стране међусобно повезани сигналним уређајима, читав систем транспортера мора имати аутоматски уређај за постепено покретање и заустављање појединих транспортера овим редом који је одређен организацијом технолошког процеса (уређај за блокирање)

Заустављање траке помоћу сигурног сигналног уређаја мора бити омогућено са сваког сталног радног места дуж транспортера

Члан 26

Одстојање истурених делова транспортера мора износити најмање 20 cm од подграде у боку ходника на једној страни, 70 cm на другој страни где је пролаз за људе у главној јамској просторији односно 50 cm у осталим јамским просторијама и 50 cm од кровине. Ако се два транспортера налазе паралелно, растојање између њихових истурених делова мора износити најмање 90 cm

Ако се оправља један од паралелних транспортера у истој просторији, мора се за време оправке зауставити и други транспортер, осим ако растојање између њихових истурених делова није веће од 150 cm

Члан 27

Превоз јамске грађе и других предмета на траци врши се под условима које одреди технички руководиоца погона. Предмети који се одвозе смеју се скидати са траке за време њеног кретања само прихватањем њиховог задњег краја, гледано у правцу превоза

При превозу предмета из става 1 овог члана, радници који се налазе у подручју транспортера морају стајати тако да се сваког тренутка могу склопити. За време превоза јамске грађе, дуж трасе транспортера смеју се кретати само радници запошљени код транспортера

На месту на коме се скидају предмети из става 1 овог члана мора бити довољно слободног простора

Члан 28

Брзина кретања трака које се примењују под земљом, не треба да буде већа од 1,32 m/s осим ако пројектант из одређених разлога није друкчије решио. Међутим, за јамски транспорт не смеју се употребљавати траке чија је брзина већа од 2,12 m/s

Одредбе става 1 овог члана не односе се на транспортере за одвоз ископине са површинских откопа који пролазе кроз подземне ходнике израђене само у ту сврху

Члан 29

На свим јамским раскрсницама, преко којих пролазе транспортери, морају бити постављени мостови или степенице са летвама за придржавање или са оградом. Мостови морају бити постављени високо

никад траке да их не могу закачити ни највећи комади материјала који се траком превозе. Прелазни преко транспортера морају бити осветљени.

Између патоса на мосту и кровине мора бити најмање 120 cm слободне висине. Мостови морају бити довољно широки, а патос не сме бити клизав, и на њима се не сме налазити никакав материјал.

Код обешених (висећих) транспортера пролази могу бити испод транспортера, али морају бити заштићени од материјала који пада са траке и имати најмање 100 cm слободне висине. На тим пролазима не сме се сакупљати вода.

Члан 30

Сталца радна места поред стационарних транспортера морају бити добро осветљена сталцем расветлом.

Јамске просторије, које су одређене као ретовни путеви за кретање људи и у којима се налазе стационарни транспортери, морају бити добро осветљене сталцом расветлом.

Члан 31

Погоњска станица и повратна станица транспортера којима ће се вршити превоз по истој траси више од једне године, морају бити постављене на чврстим и сигурним постелима односно темељима.

Члан 32

Ако се материјал препози доњом траком на унутрашњој страни мора постојати одговарајући уређај за сигурно чишћење траке пре него што она наиђе на бубаљ.

Члан 33

На поду испод повратне траке не сме се допустити нагомиланање материјала и он се мора редовно уклањати помоћу одговарајућег апарата.

Материјал који скидају уређаји за чишћење, као и материјал који је спао са траке, морају се редовно одстраљивати тако да никад не угрожавају слободан простор око транспортера.

Члан 34

Утоварна и претоварна места морају бити конструктивно решена тако да материјал по могућности пада на средину траке. Ако се превозе и крупнији комади материјала они треба да падају на траку у правцу превоза и по могућности, на површини већ покривену ситним материјалом који се превози.

Утоварна и претоварна места морају бити заштићена оградом или заштитним мрежама, ако постоји опасност да људи падну на таква места или да искоче комади материјала који се превозе.

Члан 35

Недостаци, који су уочени у току смене уносе се у књигу прикомредаје после сваке смене.

Уочене недостатке мора отклонити машински пословођа или надзорник кога одреди технички руководиоца. Пословођа истовремено одређује редослед оправки према највећем степењу хитности.

Тоданпут у току седмице мора се детаљно прегледати конструкција и обртни делови транспортера, а уочени недостаци морају се унети у књигу редовних прегледа транспортера. За више транспортера у истој јами може постојати једна књига редовних прегледа.

Лица задужена за преглед транспортера одређује технички руководиоца или лице које он овласти.

Члан 36

При употреби гумених трака израђених од запaljивог материјала мора постојати дуж транспортера на сваких 50 m хидрант са вентилима и ватрогасна црева дужине 50 m или одговарајући противпожарни апарат, ако пројектом није предвиђена друга врста заштите.

У јамама са дрвеном подрадом, метаном или опасном угљеном прашином траке могу бити само од неzapaljивог материјала.

Члан 37

Гумене траке у јама спајају се, по правилу, вулканизирањем. При топлој вулканизирању треба се придржавати одредаба Правилника о техничким мерама и заштити на раду при рударским подземним радовима („Службени лист СФРЈ“ бр 11/67 и 60/70).

При топлој или чајном вулканизирању треба се придржавати и упутстава која су одобрена на њима што мања и да спотери без сметњи и оштећења прелазе преко бубаља.

Спојеви крајева трака морају бити израђени тако да имају потребну чврстоћу да су одобрена на њима што мања и да спотери без сметњи и оштећења прелазе преко бубаља.

Члан 38

На свим командним полугама, тастерима, дугмадима и сличним уређајима мора бити написано чему служе.

Члан 39

На погоњској станици сваког транспортера мора се налазити таблица са карактеристикама транспортера. На њој мора бити назначено назив произвођача опреме, тип опреме и фабрички број, година производње и брзина траке.

Члан 40

На командном месту сваког стационарног транспортера мора бити истакнута табла са упутствима за руковање транспортером.

У упутствима која се налазе код руковођаца транспортера мора бити опис мера које треба предузети у случају кварова пожара на траци и осталих оштећења. Та упутства издаје руководиоца послоа, а руковођаца транспортера потписом потврђују њихов пријем.

IV Превоз транспортерима на површинским откопима

Члан 41

Одредбе ове главе односе се на све транспортере који се употребљавају на површинским откопима, осим на оне транспортере који су саставни део багера, одлагача или транспортног моста.

При превозу транспортером који је саставни део уређаја из става 1 овог члана треба се придржавати упутстава која су дата за односне основне уређаје којима ти транспортери припадају.

Ако се са површинског откопа материјал одвози транспортерима који пролазе кроз поткопе, важе одредбе овог правилника које се односе на подземне транспортере.

Члан 42

Сва електрична постројења, уређаји и инструменти на транспортерима, заједно са доводом електричне енергије, морају бити у складу са важећим прописима и важећим титословенским стандардима,

који се односе на електрична постројења, уређаје и инструменте

Доводни каблови и водови морају се полагати на начин да не могу бити општебени спољашњим утицајима

Члан 43

Транспортери се не смеју постављати близу ивице косине етаже. Најмања удаљеност од ивице косине на откопној етажи или на одлагалишту зависи од геомеханичких својстава материјала, и она се одобреним пројектом мора утврдити и ускладити са постојећим условима

Ако се на појединим етажама појављује различит материјал, технички руководилац мора за сваку етажу посебно да одреди дозвољену границу одстојања транспортера од ивице етаже. При томе се мора управљати према најнеопорнијем материјалу на истој етажи. Дозвољено одстојање мора бити назначено писмено на погонској станици одговарајућег транспортера

Члан 44

Ако у земљишту преко кога пролази траса транспортера приметити пукотине или знакове који указују на клизање или ма коју другу појаву која би могла угрозити транспортер, руководилац транспортера мора своја запажања одмах пријавити свом претпостављеном

Члан 45

Одговарајућим мерама треба спречавати сакупљање воде дуж трасе транспортера

Члан 46

Дуж трасе, на одстојању најмање 1 m од конструкције транспортера, не смеју се налазити никакви предмети, стубови, зидови, ограде и сл., нити било какав пут за пролаз људи

Сва места на путевима, колосецима стазама и сл. преко којих прелазе транспортери, морају бити сигурно заштићена од пада материјала са траке

На местима на којима су транспортери издигнути изнад терена, а не прелазе преко саобраћајница, морају се на видном месту издати упозорења којима се забрањује пролаз испод транспортера, осим ако се транспортери налазе у затвореној конструкцији или је на неки други сигуран начин спречено падање комада материјала са траке

Подвлачење испод транспортера дозвољава се само лицима која контролишу или оправљају транспортер, и то само у време мировања транспортера и кад је о томе обавештено лице које пушта транспортер у рад

Члан 47

Транспортери који су изнад терена издигнути више од 1,5 m морају имати са једне стране пролаз ширине најмање 0,6 m са оградом и рукохватом. Иако оваквог пролаза мора бити добро причвршћен и, ако је пролаз под успоном или падом, мора бити израђен тако да не долази до клизања или пада људи. Овај пролаз служи искључиво за прегледе и оправку транспортера.

Траке дужине од 300 m морају имати попречне прелазне мостове ширине најмање 0,7 m на којима су са стране постављене летве за придржавање

Члан 48

Пресипна места са траке на траку морају бити заштићена оградама да би се спречило упадање људи, а за руководеће морају бити постављене по-

сбне платформе са оградом да се омогући безбедан надзор тих места. Ова заштита се не мора спровести ако су уграђени аутоматски уређаји за контролу пресипних места

Пресипна места морају бити са обе стране обезбеђена од расипања материјала који се превози. При управљању системом транспортера са централног места, треба да се на том месту уграде уређаји за контролу и обавештавање о нагомилавању материјала. Ако такви уређаји нису уграђени, мора се одредити радник који контролише једно такво место или највише два таква места под условом да она нису међусобно удаљена више од 200 m

Простор око пресипних места треба да је слободан и у непосредној близини не смеју се налазити било какви предмети или материјал

Члан 49

На пресипним местима транспортера са великим брзинама и који преносе велике комаде материјала, треба уградити уређаје за смањење брзине падања материјала који се превози

Члан 50

На свакој погонској станици транспортера мора бити истакнута табла са подацима о дозвољеној крупноћи материјала који се превози, дозвољеној брзини кретања траке, капацитету, углу утовара и дозвољеној најнижој температури. Табла на погонској станици транспортера на етажама мора садржати и податак о минимално дозвољеном одстојању од ивице етаже

Члан 51

Руководилац транспортера мора имати одговарајућу стручну спрему и положен стручни испит пред комисијом своје организације удруженог рада. Ако је управљање транспортерима аутоматско и централизовано, руководилац система транспортера мора имати одговарајућу стручну спрему, мора бити увежбао за посао руковања системом и мора имати положен стручни испит пред комисијом своје организације удруженог рада

Технички руководилац издаје посебна упутства за рад и руковање транспортерима

Члан 52

На свакој погонској станици транспортера, ако дневно осветљење није довољно, мора се налазити додатно преносно осветљење са извором светлости који не зависи од осветне мреже

Члан 53

Командне кабине на погонским станицама, као и затворене просторије са електричним уређајима, не смеју се употребљавати као склоништа у случају невремена. Улаз у такве просторије дозвољен је само овлашћеним лицима, и о томе треба да стоји упозорење на видном месту

На крају радног времена при напуштању радног места, руководилац мора закључати командну кабину да не би у њу могла ући неовлашћена лица. Кључ се предаје само лицу које одреди одговорни технички руководилац

Члан 54

Ако погон није потпуно механизован, транспортер се, по правилу, не може ставити у погон без нарочитог кључа, који се налази код руковоаца транспортера на погонској станици

За пуштање у погон система транспортера наређење даје диспечер. Диспечер не сме дати налог

да се пусти у погон систем док претходно није од свих руковођаца на погонским станицама транспортера примио обавештење да су транспортери спремни за покретање. Ова се одредба не односи на систем транспортера са потпуно аутоматским даљинским управљањем.

Руководилац транспортера сме известити диспечера о спремности транспортера за пуштање у погон тек кад се у то лично увери контролним прегледом.

Члан 55

Пре стављања у погон сваког транспортера мора се дати звучни сигнал који се чује дуж читавог транспортера. Сигнал мора трајати најмање 10 секунди и мора да отпочне најмање 20 секунди пре стављања транспортера у погон.

Сва лица запошљена на површинском откопу морају бити упозната са значењем овог сигнала и морају се, чим чују сигнал, одмах удаљити од транспортера.

Поред звучног сигнала поћу се препоручује и давање светлосног сигнала.

Сигнални тастери морају се налазити на свакој погонској станици транспортера, а при даљинском управљању и код диспечера.

Члан 56

При пуштању у погон система транспортера, блокада мора бити конструктивно решена тако да се прво стави у погон предњи транспортер, а онда редом други све до прихватног транспортера. При заустављању система, блокада мора дејствовати обрнутим редом. У систем блокаде мора бити укључен и багер, а са друге стране и одлагач ако је у систему.

Време пуштања у погон сваког следећег транспортера мора бити подешено тако да је претходна трака постигла већ своју нормалну брзину кад се следећа трака почне окретати.

Члан 57

Систем транспортера са даљинским управљањем мора имати три могућности рада, и то:

- 1) даљинско управљање са блокадом,
- 2) појединачно управљање на погонској станици са блокадом
- 3) појединачно управљање на погонској станици без блокаде.

Забрањен је нормалан рад транспортера у систему појединачним управљањем без блокаде. Такав се начин сме користити само при контроли оправка или раскрчивању претрпаних пресипних места.

Члан 58

Сваки транспортер мора имати уређај којим се одмах и сигурно искључује из погона са сваког места дуж транспортера.

Поновно пуштање у погон транспортера, после принудног заустављања, мора бити омогућено тек кад се добије извештај са места заустављања да је квар оправљен или да је опасност отклоњена.

Члан 59

У систему транспортера мора постојати телефонска или радио-веза између појединих руковођаца на погонским станицама или између појединих руковођаца и диспечера.

При непотпуно механизованом систему, руковођац транспортера дужан је да у одређеним временским размацима обавештава диспечера о раду транспортера.

Диспечер мора водити евиденцију о евентуалним кваровима, о порукама и обавештењима које прима од руковођаца транспортера и мора предузимати одговарајуће мере. При мањим недостацима диспечер процењује и одређује да ли ће систем транспортера зауставити и недостатак одмах уклопити или ће сачекати његово прво редовно или ванредно заустављање.

Све неправилности у раду транспортера (клизање траке, расипање материјала који се превози, ексцентричан ход траке и сл.) морају се одмах пријавити диспечеру.

Члан 60

Забрањено је ручно скидање материјала са траке, ручно одбацивање жаловине и чишћење траке или транспортера за време за које се транспортер налази у погону.

Изузетно од става 1 овог члана дозвољава се чишћење истресеног материјала испод конструкције транспортера, ако је слободна висина између повратне траке и терена већа од 300 mm. У таквом случају смеју се за чишћење употребљавати само лопате.

Док је транспортер у погону забрањују се све оправке транспортера или траке, као и свако ручно регулисање инструмената и ваљака, одсецање делова гуме и сл., уколико произвођач транспортера за регулисање инструмената и ваљака није дао другачије упутство.

Члан 61

Затезне станице са тогом морају имати, и то:

- 1) затезни део мора имати оgradu у висини горње ивице тега, а испод тога подметач од меког дрвета,
- 2) бубањ мора имати кочницу и хваталац,
- 3) покретна колица за затезање траке морају се лако кретати по шинама, а на крају колосека мора постојати амортизер и гранични прекидач за спречавање силажења колица са колосека.

Члан 62

Тегови за затезање на транспортерима морају имати пре почетка рада довољно слободне дужине кретања у оба правца.

Члан 63

Транспортери са аутоматским затезањем морају имати уграђене следеће уређаје:

- 1) затезна станица — гранични прекидач којим се искључује померање затезних колица преко одређене границе.
- 2) подесан уређај којим се обезбеђује да приликом затезања не могу бити прекомерно оптерећени ни делови конструкције а ни трака.

Члан 64

Уже и конструкција затезних станица морају имати при намештању најмање шестоструку сигурност на кидање у односу на израчунато највеће статичко оптерећење.

Бубањ за уже мора на себи имати најмање 1,5 навојака односно не сме се даље одмотавати, без обзира на начин учвршћивања.

Ужад на затезним станицама мора се заменити ако се прописана сигурност смањи за 30% или дође до кидања једног струка.

Члан 65

Носећа конструкција померљивих транспортера мора бити постављена на одговарајућу основу (прагови и шине или сл.) која омогућује безбедно

померање транспортера у зимским месецима, кад је тло смрзнуто, и то на етажама са већим дотоком воде

Корак померања мора бити прилагођен конструкцији транспортера да се не би оштетио транспортер. Највећу дужину корака померања треба предвидети пројектом.

После завршног померања, транспортер се мора поново центрирати и дотерати да буде способан за несметан погон да се трака не би сувинне затезала, угибала и сл.

Члан 65

Померање транспортера врши се под надзором непосредног руководиоца за те радове који мора водити рачуна о сигурном и безбедном раду запослених лица и о исправности помоћне механизације.

После завршеног померања, руководиоца из става 1 овог члана који врши надзор мора у књигу примопредаје унети стање транспортера, као и све уочене недостатке утврђене у току рада на померању. Осим тога, он писмено утврђује да је транспортер спреман за рад. Руководилац транспортера не сме пустити у погон транспортер без писменог одобрења руководиоца радова.

Члан 67

Кад се померају транспортери се морају искључити из мреже за напајање струјом. Пре почетка померања мора се подесити систем за затезање тако да је трака довољно ослабављена за померање.

У фази померања транспортера забрањено је кретање радника у опасној зони система за затезање. Опасну зону одређује лице које руководи померањем транспортера.

Члан 68

Ваљци, бубњевци, завртњи за причвршћивање бубњева уређаји за чишћење, затезне станице и остали делови морају се контролисати и одржавати према упутствима које је дао произвођач, нарочито у погледу рокова и употребљеног материјала.

Делови транспортера из става 1 овог члана морају се прегледати при свакој примопредаји смене, а нађено стање мора се уносити у књигу примопредаје.

За време рада транспортера мора се сваких 15 дана извршити детаљан преглед конструкције и обртних делова, а уочени недостаци морају се унети у књигу редовних прегледа транспортера.

Члан 69

Кад се утврди да су лежајеви носећих или повратних ваљака загрејани или да се ваљци не могу окретати, одмах се морају заменити исправним.

Редовно се мора контролисати подмазивање лежајева оних носећих ваљака где постоји централни систем подмазивања.

Члан 70

Свака измена конструкције транспортера или траке, која је извршена према члану 19 овог прегледника као и измена извршена на припадајућим деловима, морају се унети у књигу прегледа транспортера.

Члан 71

На сваком транспортеру морају бити постављени одговарајући ефикасни уређаји за чишћење бубњева и носеће и унутрашње стране траке. Број и врста уређаја морају одговарати материјалу и његовим особинама као и климатским приликама у којима се врши превоз.

Материјал који се сакупи чишћењем не сме се остављати поред транспортера него се мора стално отпремати или набацивањем на траку или на неки други начин. Ако се такав материјал набације лопатом на траку, радник мора материјал бацати у правцу кретања траке да се не би враћао према њему.

Члан 72

Залепљени материјал се сме ручно скидати са бубња, ваљка, гумене траке или других делова само за време мировања транспортера, и то помоћу одговарајућег алата.

Простор испод транспортера и око транспортера мора бити слободан и чист. Нагомилани материјал испод транспортера висока трава, смењки наноси и сл. морају се благовремено уклањати.

Члан 73

Чишћење наслага са пресипних места и скилизица сме се вршити искључиво кад транспортер стоји, и уз велику опрезност.

Улазак у скилици ради чишћења дозвољен је само кад радник добије за то директан налог од надзорника. Надзорник мора бити присутан за све време чишћења. Пре почетка чишћења погон се мора искључити и обезбедити против неовлашћеног укључивања. Сви поклопци морају се обезбедити против окретања, а радник се мора при чишћењу дубљих скилицица везати ужетом.

Члан 74

У случају временских непогода (олује или ветра брзине веће од 30 m/s) транспортер се мора искључити из погонске мреже.

На транспортеру мора бити уграђен уређај за спречавање избацивања траке услед ветра.

Радове на померању транспортера треба обуставити ако је трака ослабављена а брзина ветра износи 20 m/s или више.

На површинском откопу на коме се врши превоз транспортерима мора се налазити уређај за мерење брзине ветра. Податке о брзини ветра контролише диспечер или друго за то задужено лице и уноси их у одређену књигу. То лице је задужено да да знак за прекид радова, ако ветар достигне или престигне брзине које су наведене у ст 1 и 3 овог члана.

Уређај за мерење брзине ветра мора се једанпут годишње баждарити а налаз уписаги у књигу у коју се уносе подаци о ветровима.

Члан 75

При температури нижој од -12°C транспортер мора бити у погону, без обзира да ли се материјал превози или не, да би се онемогућило залеђивање обртних делова односно уља и мазива.

Ако током зимског периода наступи дужи застој у раду и ако се ово појединачних делова транспортера ухвати кад транспортер се не сме пустити у погон док се лед потпуно не отопи или отерали.

Забрањено је загревање гумених трака и обртних делова отвореним пламеном ради одмрзавања.

На површинском откопу мора се водити евиденција о температури ваздуха. Податке о температури ваздуха контролише диспечер или друго за то задужено лице и уноси их у књигу са подацима о ветровима.

Члан 76

У зимској периоду траке се не смеју преоптерећивати. При ниским температурама транспортер треба да ради према упутствима произвођача. Ако такво упутство не постоји треба се придржавати следећих општих ограничења.

1) само 80% оптерећења — при температури од -5°C до -15°C .

2) само 60% оптерећења — при температури од -15°C до -20°C .

При температури нижој од температуре наведено у ставу 1 овог члана мора се од испоручиоца траке односно транспортера тражити и гарантовано могуће оптерећење

Члан 77

Агресивна средства за спречавање смрзавања, као што су со и лужине, могу се употребљавати само тамо где се неће показати никакве штетне последице на конструкцији транспортера односно његовим уређајима

Члан 78

Стални спојеви гумених трака морају се израђивати вулканизацијом. За сталне спојеве се препоручује топло вулканизирање, док се хладно вулканизирање може применити при оправкама

Спојеви са копчама и други слични поуздани начини могу се применити само за привремено спајање траке

Члан 79

Спој траке мора бити вулканизиран правилно тако да се улозици спајају степеничasto. При томе, спој на доњој страни (унутрашњој страни) мора бити постављен у правцу преноса материјала. Спој мора имати потребну чврстоћу, а задебљање на споју мора бити што мање

Дужина преклопа на споју мора бити једнака ширини траке или дужа. Крајеви траке се при том не смеју одсећи равно него косо, отприлике под углом од 20° , тако да се на ивици траке уздужно одмери отприлике једна трећина ширине траке

Члан 80

Материјал за оправку гумених трака (раствор гуме, сирове гуме итд.) има ограничено време складиштења које прописује произвођач. Тај материјал мора се чувати у хладним и, по могућности, тамним просторијама у којима температура не прелази 15°C .

У просторији не треба држати већу количину тог материјала него што је потребно за шестонедељну потрошњу

Не смеју се мешати раствори гуме који су набањени у различитим роковима

Члан 81

При вулканизирању гумених трака треба се придржавати упутстава која је дао произвођач траке и материјала за вулканизирање, и то за температуру грејања, за јачину стезања, за трајање грејања, за начин стављања и скидања плоча, као и за температуру при скидању плоча

Плоче за вулканизирање морају се испитивати у редовним временским размацама, и то сваке треће недеље ако се употребљавају свакодневно на месту монтаже и сваких 8 месеци ако се употребљавају искључиво у радионицама. При испитивању треба проверити да ли плоча развија равномерну температуру на читавој својој површини. Проверавање се може извршити помоћу топлјивог праћика или подесних термометара

Члан 82

Вулканизери који врше оправке трака и њихово спајање морају имати потребну стручну спрему и положен стручни испит пред комисијом своје организације удруженог рада

Технички руководилац мора издати одговарајућа упутства за рад на вулканизацији и са њима упознати све раднике који учествују у том раду

Члан 83

На погонској станици сваког транспортера дужице од 100 m мора се налазити уређај за гашење пожара. Руководилац транспортера мора знати да рукује тим уређајем

Уређај за гашење пожара мора се одржавати према важећим прописима

Члан 84

Осветљење транспортера односно њихових система мора решити пројектант у главном допунском или упрошћеном пројекту

Члан 85

На погонској станици сваког транспортера мора се налазити таблица на којој мора бити означено произвођач транспортера и траке, тип опреме и фабрички број, година производње транспортера и траке, врста траке и број уложака, брзина траке и сл.

V Превоз транспортерима у каменоломима и осталим рударским објектима

Члан 86

На свим осталим рударским објектима и постројењима у којима се материјал превози транспортерима, као што су сепарације, флотације, сушаре и сл., примењују се мере прописане у одредбама глава II, III и IV овог правилника, као и у одредбама ове главе

Члан 87

Ако се транспортерима превози врло ситан материјал, који може загађивати околни ваздух, морају се употребити затворене конструкције транспортера и увести отрашњивање на утоварним, претоварним и истоварним местима

Ако се транспортерима превози муљевит материјал, треба пројектом претходно предвидети највећи дозвољени угао нагиба а са стране траке треба предузети мере да муљ не истиче са траке

Контрола и одржавање транспортера наведених у ст 1 и 2 овог члана мора да буде чешћа

Члан 88

Просторије транспортера који прелазе кроз осветљене мостове или ходнике морају бити довољно осветљене. Површина прозора на просторији мора износити бар $1/8$ површине тла. Ноћу, а на тамнијим местима и дању, треба обезбедити довољно јако осветљење, и то нарочито на пролазима

Члан 89

У каменоломима се примењују мере предвиђене одредбама овог правилника које се односе на превоз транспортерима на површинским откопима

VI Превоз радника транспортерима

Члан 90

Мере заштите предвиђене у овој глави односе се само на превоз радника тракама при подземној експлоатацији угља, метала и неметала. У транспортере којима се превозе радници спадају и они транспортери који поткопом или ускопом излазе из јама

на површину у правцу постројења за прераду односно у правцу утоварне или претоварне станице

Члан 91

За транспортере којима се превозе радници важе одредбе главе II и главе III овог правилника, ако одредбама ове главе није друкчије одређено

Члан 92

Радници се могу превозити тракама само ако за сваки транспортер којим се превозе постоји одобрење надлежног органа за послове рударства

Транспортери за превоз радника морају имати посебне уређаје који омогућавају сигуран превоз, безбедно пењање на траку и безбедан силазак са траке

Члан 93

Радници се не смеју превозити траком истовремено са материјалом. Лица која се превозе траком не смеју имати при себи никаквих оруђа за рад

Члан 94

Превоз радника траком морају надзирати лица која за ту сврху одреди технички руководилац погона. На сваком месту на коме се радници пењу на траку или силазе са траке, мора се налазити по једно лице које врши надзор целог тока укрцавања и искрцавања радника

Члан 95

Ради издавања дозволе за превоз радника тракама, транспортери морају испуњавати следеће основне услове

- 1) траке морају имати коритасти облик,
- 2) траке морају бити широке 800 mm или више,
- 3) крајеви траке морају бити међусобно вулканизирани,
- 4) за време укрцавања и искрцавања радника траке не смеју прекорачити брзине предвиђене пројектом,
- 5) транспортери не смеју имати нагиб већи од 18°. Ако транспортер има нагиб већи од 5°, потребно је да се угради уређај за кочење при нестанку или искључењу електричне струје,
- 6) на местима на којима се радници укрцавају на траку или силазе са траке, трака не сме имати нагиб већи од 10°

Члан 96

Пењање радника на траку и силазак са траке дозвољен је само на местима која су за то одређена, тј на платформама. Дуж трасе смеју радници силазити са траке само у случају квара транспортера, или ако су примили за то наређење од стране надзорног лица

Члан 97

Нагиб платформи мора бити прилагођен нагибу траке, али не сме прелазити 10°

Платформе морају бити најмање 3 m дугачке а 0,7 m широке. Њих треба са стране оградити тако да радници не могу пасти под траку. Ивице платформи и део оgrade за коју се радници придржавају морају бити премазани трајном белом флуоресцентном бојом

На платформама се не сме остављати никакав материјал или алат. После искрцавања радници морају одмах сићи са платформе

Члан 98

Поред сваке платформе за укрцавање и искрцавање радника мора остати најмање 0,7 m слободног

простора до подgrade до бока у ходницима без подgrade или до других пресрека, и то ради слободног пролаза радника

Члан 99

Изнад платформе за укрцавање или искрцавање радника и бар још на дужини 8 m у правцу превоза мора постојати слободна висина изнад траке која није мања од 1,2 m. Иста толика слободна висина потребна је и на месту за силазак, али у правцу превоза према платформи

Члан 100

За време превоза радника, на платформи за укрцавање или искрцавање радника на погонској станици транспортера и на месту утовара материјала на транспортер, мора да гори зелено сигнално светло са натписом „РАДНИЦИ“. Ако се превози материјал, на тим местима мора да гори црвено сигнално светло са натписом „МАТЕРИЈАЛ“

Зелено сигнално светло се пали на свим местима кад почне преглед транспортера за превоз радника. Ово светло пали лице задужено за преглед транспортера

Последње лице које се налази на траци је, по правилу, лице које је надзирано укрцавања радника са полазне платформе, јер се оно после свих осталих радника укрцава на траку. Пре него што се оно само укрца на траку, дужно је да угаси на полазној платформи зелено сигнално светло и да упали црвено сигнално светло. Кад то лице као последње сиђе са силазне платформе, мења и тамо сигнално светло, чиме се истовремено пали црвено сигнално светло на погонској станици транспортера и на утоварном месту за односни транспортер

Члан 101

На одстојању 8 до 10 m испред платформе за искрцавање треба поставити упозорење у флуоресцентној боји. Испред платформе за силазак треба да постоји ограда обојена флуоресцентном бојом ради спречавања падања са траке и лакшег распознавања места за силазак

Члан 102

На одстојању око 3 m иза платформе за искрцавање мора бити инсталиран аутоматски уређај (контактна преграда, фотоелектрична ћелија са релејем или сличан сигуран уређај) и брисач којим ће се искључити погон транспортера, ако неко од радника није сишао са траке. Тај уређај се аутоматски укључује истовремено са зеленим сигналним светлом на платформи за силазак и заједно са њим се искључује

Члан 103

Платформу за искрцавање треба поставити на такво одстојање од следећег бубња или места које је опасно да остане довољно простора за постављање аутоматског уређаја за контролу силаска радника, дужина потребна за заустављање траке е иза тога још 5 m сигурносног размака до опасног места, уколико није друкчије решено

Члан 104

Ходници и трасе, по којима се превозе радници, морају бити осветљени читавом дужином. На улазним и силазним станицама осветљење мора бити постављено тако да радници добро виде ивицу траке и платформе

Члан 105

Слободна висина изнад траке којом се превозе радници не сме бити мања од 70 cm. Ако је такво одстојање скоро свуда знатно веће, а само на по-

јединим местима је смањено, морају постојати сигурни опомене за таква места и то 8 до 10 m испред њих

Члан 106

Сви проводници струје поред транспортера морају бити на таквом одстојању да се не могу дохватити руком из полулежећег положаја

Одредба става 1 овог члана не односи се на специјални кабл за заустављање транспортера са било ког места

Члан 107

Дуж транспортера којим се превозе радници мора постојати сигуран уређај за заустављање транспортера са било ког места (релеји за заустављање повезани ужетом, специјални кабл за заустављање или сличан уређај) Тако заустављени транспортер се не сме ставити у погон док се за то не добије сигнал са места заустављања

Потребна сила за активирање уређаја за заустављање из става 1 овог члана не сме да прелази 8 kр

Уређај за заустављање мора се налазити на дохвату руке радника који се превозе транспортером

Члан 108

Између места за укрцавање и места за искрцавање радника мора постојати телефонска веза

Члан 109

Превоз радника траком врши се на начин предвиђен пројектом

За време превоза радника забрањено је устајање или заузимање седећег положаја

Растојање између радника на траци мора износити најмање 2 метра Ако на траци постоје нагиби већи од 6°, најмање растојање се повећава на 3 метра

Члан 110

Редован превоз радника врши се само у тачно одређено време и према утврђеном реду Технички руководиоца издаје посебна упутства о превозу, и то за сваку трасу посебно, ако се радници превозе различитим трасама У тим упутствима се, поред осталог, мора предвидети

- 1) време одређено за превоз радника,
- 2) права и дужности лица која врше надзор над превозом радника на платформама за укрцавање и искрцавање,
- 3) сигнали и упозорења који се примењују при превозу радника,
- 4) понашање радника при укрцавању, за време превоза и при искрцавању,
- 5) редослед у превозу радника,
- 6) међусобно одстојање радника,
- 7) руковање заштитним и сигналним уређајима,
- 8) начин проверавања постројења пре почетка превоза радника,
- 9) поступак у случају опасности или незгоде

Члан 111

Пре сваког почетка превоза радника са траке се скида материјал и она се прегледа да би се проверило да ли на њој постоје опасне попречне или уздужне пукотине И остали делови транспортера морају се прегледати, нарочито кочнице и места на којима се оне, по одредбама овог правилника, морају да налазе

Пре почетка превоза радника прегледа се ходник кроз који се превозе радници За преглед те трасе задужено је лице које врши надзор над превозом радника на платформама за искрцавање

Резултати прегледа предвиђени у овом члану уписују се у књигу контроле превоза радника и потврђују се потписом задуженог лица Технички руководиоца или лице које он овласти мора једанпут недељно прегледати ту књигу

Члан 112

На свим платформама (станицама) на којима се радници укрцавају и искрцавају са траке, мора бити објављен службени ред превоза, односно мора се указати на евентуалне опасности при превозу

VII Прелазне и завршне одредбе

Члан 113

Важеће техничке мере за постојеће транспортере и системе транспортера морају се у року од две године од дана ступања на снагу овог правилника ускладити са одредбама овог правилника

Ако спровођење мера предвиђених одредбама овог правилника захтева предузимање обимнијих радова или већу замену опреме, а постојећи недостаци транспортера и система транспортера не могу теже угрозити животе и здравље радника, орган управе који је издао дозволу за њихово коришћење може рок из става 1 овог члана продужити највише за још једну годину

Члан 114

Даном ступања на снагу овог правилника престају да важе члан 33 Правилника о изменама и допунама Прописа о техничким мерама и о заштити на раду при раду на површинским откопима угља, металних и неметалних минералних сировина („Службени лист СФРЈ“, бр 6/87) и чл 114 до 118 Прописа о техничким мерама и заштити на раду при рударским подземним радовима (Додатак „Службеног листа СФРЈ“, бр 11/87) који су саставни део Правилника о техничким мерама и заштити на раду при рударским подземним радовима („Службени лист СФРЈ“, бр 11/87 и 60/78)

Члан 115

Овај правилник ступа на снагу по истеку тридесет дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ“

10 бр 152/1

11 јануара 1973 године

Београд

Савезни секретар
за привреду,

Бошко Димитријевић, с р

45.

На основу члана 91 став 4 Закона о војним инвалидима („Службени лист СФРЈ“, бр 87/72), савезни секретар за рад и социјалну политику доноси

П РА В И Л Н И К О ВИСИНИ НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗА ИСХРАНУ И СМЕСТАЈ ЗА ВРЕМЕ ПУТОВАЊА И БОРАВКА У ДРУГОМ МЕСТУ

Члан 1

Висина накнаде трошкова за исхрану и смештај за време путовања и боравка у другом месту, као и висина накнаде путних трошкова, које по Закону о